

บทความพิเศษ

ชาวนัน พงษ์พิชิต

ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลูกจีนรักชาติ (47)

กิจกรรมทางการเมือง

ของชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย

ภาคปลาย (ค.ศ.1939-1953)

3.2 ระยะประชาธิปไตยแบ่งบาน

(ค.ศ.1946-1947)

เมื่อสงครามประชาชาติต่อต้านญี่ปุ่นที่ประเทศจีนยุติลง สงครามกลางเมืองระหว่างพรรคก๊กมินตั๋งกับพรรคคอมมิวนิสต์จีนก็เริ่มก่อหวอด

คนจีนทั้งกลุ่มขวาและกลุ่มซ้ายในประเทศไทยก็เริ่มมีการแสดงออกซึ่งแนวคิดและแนวปฏิบัติที่ต่างกันออกมา

3.2.1 กรณีเยาวราช

เห็นได้จากกรณีเยาวราช ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อญี่ปุ่นยอมจำนน รุ่งขึ้น “ชาวจีนส่วนน้อยส่วนหนึ่งในประเทศไทยซึ่งเห็นว่า เมืองจีนเป็น 1 ใน 5 มหาอำนาจผู้ชนะสงคราม (พวกเขา) มีความหวังใจในคนไทย โดยเห็นว่าเป็นประชาชนของประเทศที่แพ้สงคราม ประกอบกับมีความแค้นเคืองต่อนโยบายกีดกันคนจีนของหลวงพิบูลสงคราม จึงพากันชักชวนชาวจีนเป็นการฉลองชัยชนะโดยไม่ชักธงชาติไทยขึ้นไปด้วย ซึ่งเป็นการกระทบถึงศักดิ์ศรีของผู้เป็นเจ้าของประเทศ

ยิ่งกว่านั้น มีข่าวลือกันว่ากองทัพจีนกำลังจะยกเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศแพ้สงครามก็แพร่สะพัดไปทั่ว กระทั่งลือกันว่ากองทัพก๊กมินตั๋ง-คองพล 93 ที่ทำสงครามต่อต้านญี่ปุ่นตามแถบภูเขาจังหวัดเชียงใหม่ จะยกเข้ากรุงเทพฯ โดยทางรถไฟ

ข่าวนี้พอแพร่ออกไป คนจีนในกรุงเทพฯ ต่างตื่นตื่นดีใจเป็นอันมาก จึงพากันไปรอรับทหารจีนที่สถานีรถไฟหัวลำโพง จนแถบสะพานเจริญสวัสดิ์ ปากตรอกโรงไหม ถนนไตรมิตร และถนนพระราม 4 เต็มไปด้วยผู้คน ประมาดกันว่าคนจีนที่ไปรอรับทหารจีนนั้นมีจำนวนหลาย

หมื่นคน แต่รอแล้วรอเล่าก็ยังไม่มา ว่ากันว่า ทางรถไฟถูกทำลาย ทหารจีนเข้ากรุงไม่ได้เสียแล้ว คนทั้งหลายจึงกระจายกันไปด้วยความผิดหวัง” (น.ส.พ. เอเชียนิวส์โธม (จีน) ฉบับ 3.9.2003)

การแสดงออกซึ่งอารมณ์รุนแรงของชาวจีนส่วนน้อยเหล่านี้ ยังผลให้คนไทยส่วนที่มีความรู้สึก “ชาตินิยม” มาก เกิดความไม่พอใจ จึงมีเหตุการณ์โต้เถียงกันรุนแรงยิ่งขึ้นทุกทีๆ นำไปสู่กรณีพิพาทใหญ่โตในเวลาต่อมา⁴¹⁹

น.ส.พ. ตงจ้วนเป๋อ ฉบับวันที่ 16 สิงหาคม ค.ศ.1945 รายงานข่าวว่า

วานขึ้น (14 สิงหาคม) ภายหลังข่าวเรื่องรัฐบาลญี่ปุ่นมีสารตอบฝ่ายสัมพันธมิตรว่า ยอมรับเงื่อนไขยอมจำนนแพร่มาถึงกรุงเทพฯ ทั่วโลกได้บรรลุสันติภาพบูรณาการแล้ว ชาวจีนโพ้นทะเลที่ต่างรู้สึกตื่นเต้นเป็นอย่างยิ่ง แต่ก็เป็นเพราะตื่นเต้นจนเกินเลยความพอดีนั่นเอง จึงได้เกิดกรณีพิพาทที่ถนนเยาวราช กรุงเทพฯ

ตอนบ่ายของวันนั้น หอการค้าจีนและสมาคมชาวจีนทั้ง 6 ที่แยกตามภาษาพูด ได้ร่วมกันออกประกาศ เมื่อวันวาน (15 สิงหาคม) เรียกร้องชาวจีนโพ้นทะเลให้ช่วยกันรักษาความสงบ ข้อความที่ตีพิมพ์บนหน้า น.ส.พ. ตงจ้วนเป๋อ ฉบับวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ.1945 มีดังต่อไปนี้

“เราชาวจีนโพ้นทะเลมาอาศัยอยู่ในประเทศไทย มีประวัติความเป็นมาช้านาน เราต่างประกอบสัมมาอาชีพทั้งทางอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม โดยไม่มีเจตนาเป็นอันโดยเด็ดขาด ยังผลให้สัมพันธ์ภาพระหว่างชาติไทยกับชาติจีน นับวันยิ่งสนิทแน่นแฟ้น มาเกิดอุบัติเหตุย่นเยาวราช กรุงเทพฯ เมื่อวันวาน เราบรรดาองค์กรข้างท้ายรู้สึกเสียใจเป็นอย่างยิ่ง

จึงขอประกาศร่วมกันว่า เราชาวจีนโพ้นทะเลทั้งผอง พึงตั้งอยู่ในความสงบบนตำแหน่งการงานของตน รักษาระเบียบ ท่ามาหาเลี้ยงชีพเป็นปกติ อย่าได้มีพฤติกรรมที่ผิดทำนองคลองธรรมเป็นสำคัญ

หอการค้าจีน สมาคมแคะ สมาคมไหหลำ สมาคมแต้จิ๋ว สมาคมฮกเกี้ยน สมาคมกวางสี และสมาคมเจียงซู-เจ้อเจียง”⁴²⁰

วันที่ 14 สิงหาคม ค.ศ.1945 ญี่ปุ่นประกาศยอมจำนน สงครามต่อต้านญี่ปุ่นประสบชัยชนะ ชาวที่ญี่ปุ่นยอมจำนนแพ้แพร่ออกมา ก็ได้เกิดกรณีพิพาทระหว่างทหารตำรวจไทย กับชาวจีนโพ้นทะเลที่ย่านที่งั่วที่ถนนเยาวราช

“วันที่ 20 สิงหาคม ค.ศ.1945 รัฐบาล คองอภัยวงศ์ มอบให้กรมโฆษณาการ เชิญชวนผู้แทน 6 สมาคมจีนที่แบ่งตามภาษาไปปรึกษาหารือกัน และขอร้องให้ช่วยบอกกล่าวชาวจีนทั้งหลายอย่าก่อเหตุวุ่นวาย และเรื่องชักธง กับเรื่องจะมีการเดินขบวน เป็นต้น โดยเน้นว่าไทยกับจีนไม่เคยเสียความรู้สึกทางการเมืองกันมาก่อน” (จากหนังสือพิมพ์ไทยใหม่ ฉบับวันที่ 21 สิงหาคม ค.ศ.1945)

พอถึงวันสิ้นเดือนสิงหาคม รัฐบาล (ทวี บุณยเกตุ) ประกาศยกเลิกคำสั่งเขตห้ามสำหรับชาวจีนโพ้นทะเล เพื่อแสดงความเป็นมิตรกับชาวจีน แต่ชาวจีนหัวรุนแรงส่วนน้อยก็ยังคงไม่แสร้งยียั่นจะเดินขบวนให้จงได้ และจะชักธงธงจีนโดยไม่มีธงไทยเคียงคู่ด้วย

พฤติกรรมเหยียดศักดิ์ศรีแห่งชาติของคนไทยเช่นนี้ ย่อมทำให้คนไทยสุดที่จะอดกลั้นได้ ผลก็คือ เกิดการปะทะครั้งใหญ่ที่ถนนเยาวราช แล้วขยายตัวเป็นจลาจลในที่สุด เมื่อวันที่ 21 กันยายน ค.ศ.1945⁴²¹

ในการจลาจลครั้งนี้ ชาวจีนถืออาวุธต่อสู้กับตำรวจ ยังผลให้ทางการต้องมีคำสั่งให้ปิดถนนเยาวราช ไม่ให้ผู้คนและรถราผ่านเข้าไป ส่วนผู้ก่อการจลาจลนั้น คาดกันว่าน่าจะเป็นแผนของสมาชิกพรรคก๊กมินตั๋งในประเทศไทย ประจวบกับฝ่ายทหารและตำรวจไทยกระทำกรณณ์เกินอำนาจที่รัฐบาลมอบให้ ก็เลยไปกันใหญ่ (สกินเนอร์ : สังคมคนจีนในประเทศไทย ค.ศ.1962)⁴²²

น. ส.พ. เงินยั่วเป่า ฉบับลงวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ.1945 ตีพิมพ์รายงานข่าวของนักข่าวชื่อ เหมี่ยนจือ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม มีรายละเอียดกรณีเยาวราช ดังนี้:

“ก่อนเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นหลายวัน ตาม

มติชน สุดสัปดาห์

Matchon Weekend
Circulation: 350,000
Ad Rate: (FC) 450 (BW) 350

Section: First Section/-

วันที่: ศุกร์ 7 - พฤหัสบดี 13 สิงหาคม 2552

ปีที่: 29

ฉบับที่: 1512

หน้า: 39(เต็มหน้า)

Col.Inch: 120

ADValue: (B/W) 42,000

(FC) 54,000

PRValue(x3): (B/W) 126,000

(FC) 162,000

คอลัมน์: บทความพิเศษ: ลูกจีนรักชาติ (47) กิจกรรมทางการเมืองของชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย...

ถนนสายต่างๆ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งถนนเยาวราชและถนนเจริญกรุง) ก็ได้มีแผ่นปลิวของ "ฝ่ายข่าวกรองประจำประเทศสยาม" ชักจูงให้ชาวจีนโพ้นทะเล "มีเงินออกเงิน มีอาวุธออกอาวุธ" ช่วยกันทำร้ายคนไทย พร้อมด้วยแผ่นกระดาษที่เขียนตัวหนังสือยุ่ง ให้ก่อเหตุร้ายอื่นๆ ติดอยู่ตามแหล่งชุมชนต่างๆ

ถึงค่ำวันที่ 19 มีทหารเรืออังกฤษ 3-4 คน เมฆาหยาเป โบกธงชาติจีนเดินตามริมถนนเยาวราช เด็กๆ เห็นเข้าต่างเปล่งเสียงร้อง "โฮโย" ผู้ใหญ่ก็เฮโลสละพาเดินตามหลังฝรั่งมั่งคั่ง ตั้งเต๋ย้านที่จิวที่ ฟานสามแยกวงเวียน 22 กรกฎาคม ถึงตรอกถ่วงอก ผู้คนสมทบเข้าไปเรื่อยๆ จนเต็มท้องถนน

ในที่สุด ตำรวจพลับพลายเข้าระงับฝูงชนคอยขยับขยายกระจายกันไป

ค่ำวันที่ 20 กันยายน ตรงกับวันไหว้พระจันทร์ บนถนนเยาวราชผู้คนพลุกพล่าน ถึงสองทุ่มเศษ มีทหารเรืออังกฤษอีกกลุ่มหนึ่งตีมเหล็กในร้านกาแฟย่านที่จิวที่ไปพลางโบกธงจีนไปพลาง ฝูงชนมุ่งดูกันแน่นจนขวางถนน บังเอิญมีสามล้อถีบคันหนึ่งวิ่งผ่านที่นั่น หลีกกันไป หลีกกันมาพลาดทำไปชนคนจีนในชุดสีขาวเข้าเลยเกิดปากเสียงถกเถียงกันขึ้น

เหตุการณ์โลกกลมใหญ่โตอย่างรวดเร็ว เมื่อฝูงชนชาวจีนกลุ่มหนึ่งจุมทำร้ายคนถีบสามล้อ ตำรวจเข้าห้ามปราม กลับโดนซ้อมกับเขาด้วย

เหตุการณ์ก็เลยบานปลายกลายเป็นคนจีนกับคนไทยปะทะกันเป็นมวยหมู ทหารอังกฤษช่วยกันเชียร์ ส่วนพวกที่ทำตัวเป็นบ้างชางยุคก็คอยกระพือเหตุการณ์ให้ลูกกลมใหญ่โต จนแถบหน้าตลาดเก่าแอดด้วยผู้คนหนาแน่น

ร้อนถึง "คุณจ่านง" (ทับศัพท์) นายตำรวจสถานีพลับพลายไซย ต้องนำตำรวจสิบกว่านายขึ้นรถมายังที่เกิดเหตุเพื่อสลายฝูงชน แต่ไม่บังเกิดผล บรรดาเด็กเกเรพากันโยนประทัดไป

ยังรถตำรวจ ฝ่ายตำรวจได้แต่ยืนป็นขึ้นท้องฟ้าแล้วหันรถแล่นกลับสถานีตำรวจ

อีกสักครู่ ทหาร-ตำรวจจำนวนหนึ่งก็เคลื่อนกำลังมาปราบฝูงชนที่ยังออกันอยู่บนท้องถนนเยาวราช เสียงปืนดังสนั่นหวั่นไหว ฝูงชนกระจายกันหลบหลีกและสลายตัวไปในที่สุด ร้านค้าทั้งหลายต่างก็ปิดประตู ย่านตลาดที่ผู้คนพลุกพล่านตกอยู่ในภาวะน่าสะพรึงกลัว

ทราบกันภายหลังว่า มีคนบาดเจ็บล้มตายอยู่บ้างในเหตุการณ์ครั้งนั้น แต่ไม่ทราบรายละเอียด

รุ่งเช้าวันที่ 21 กันยายน บรรยากาตตั้งเครื่องวัดจำนวนแขกที่มาพักอยู่ตามโรงแรมบนถนนเยาวราช มีมากขึ้นกว่าวันอื่นๆ อย่างผิดปกติ ชาวสื่อแพร่สะพัด บ้างก็ว่า "ฝ่ายนั้นฝ่ายนี้จะมีปฏิบัติการใช้กำลังอาวุธ กระทั่งอ้างว่าได้วางกำลังไว้พร้อมพรักแล้ว"

บ้างก็ว่า "คำนี้จะเกิดเรื่องแน่นอน"

ใกล้ค่ำ ชาวสื่อก็ยังยงหนาหู คนทั้งหลายต่างก็หวั่นวิตกกันไปทั่ว ประหนึ่งมรสุมกำลังจะถาโถมเข้ามาในทันใด ในค่ำวันนั้น ทหารและตำรวจจ้าวูฐครบมือก็ออกปฏิบัติการเป็นจำนวนมากตุงเตรียมรับศึกใหญ่

ประมาณ 2 ทุ่ม เสียงปืนดังขึ้นรอบทิศ แถบเยาวราชคนมาขนาดสะบัด กลุ่มคนไทยในพวกทฤษฎชาติ และสมุนกลุ่มจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ที่อยู่ในคราบทหารและตำรวจ สมคบกับพวกอันธพาลท้องถิ่น ปล้นชิงทรัพย์สินของชาวบ้านในย่านนั้น ยังผลให้ชีวิตและทรัพย์สินของชาวจีนในท้องที่ดังกล่าวต้องได้รับความเสียหายอย่างใหญ่หลวง ●

เชิงอรรถ

419 ชิวเฉา : กรณีเยาวราชแต่ต้นจนปลาย ในวารสารไทย-จีนศึกษา ศูนย์วิจัยไทย-จีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ วันที่ 11 เม.ย.2003 หน้า 206-207

420 หลีเต๋ากัง : คินควมยุติธรรมให้แก่เราชาวจีนโพ้นทะเล ในวารสารไทยจีนศึกษา สมาคมไทยจีนศึกษา กรุงเทพฯ ก.ย.2005 น.32

421 ชิวเฉา : กรณีเยาวราชแต่ต้นจนปลาย ในวารสารไทย-จีนศึกษา ศูนย์วิจัยไทย-จีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ วันที่ 11 เม.ย.2003 หน้า 206-207

422 ชิวเฉา : กรณีเยาวราชแต่ต้นจนปลาย ในวารสารไทย-จีนศึกษา ศูนย์วิจัยไทย-จีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ วันที่ 11 เม.ย.2003 หน้า 206-207